

Mūzeja gariņš stāsta

17. ZEDELGEMAS BITES IR DUSMĪGAS

Grūti saprast. Zedelgemas leģionāru pieminekļa bites Mūzejā tādas nemierīgas. Varētu jau būt, ka pavasaris, kaut arī šogad pavēls. Bet savādi – no vienas puses priecīgs pacilājums, no otras – gandrīz vai dusmas. Pacilājums noteikti sakarā ar topošo Pieminekli brīvībai, ko Zedelgemā atklās 23. septembrī. Tas jau atliets bronžā tēlnieka Kristapa Gulbja darbnīcā, un tur jau arī ieradies bišu spiets, kas ceļos līdz uz Beļģiju. Bet dusmas?

Lai skaidrotu, nolēmu doties uz darbnīcu aprunāties ar īstajām Zedelgemas bitēm. Tur viņas spieto ap jauno stropu. Tas gan no bronzas, bet pirmajā acu uzmetienā gandrīz kā no koka. Mākslinieks skaidro, ka tā tas domāts: bronza, kas izskatās kā koks, kā klasisks Latvijas bišu strops. Aprunājos ar bitēm, kāpēc viņas it kā dusmīga, it kā gatavas dzelt – kā tad, ja viņām uzbrūk. Viena liela un visnotaļ draudīga stāsta: esot gan apdraudējums. Krievijā tiekot izplatītas ziņas, ka Zedelgemas piemineklis būšot latviešu fašistiem, brīvprātīgiem esesiešiem, kara noziedzniekiem. Beļģijas krievi esot pat brīdinājuši Zedelgemas domniekus. Leģionāri esot piedalījušies holokaustā. Viņi esot zvērīgi sadedzinājuši dzīvus poļu karavīrus 1945. gada janvāra beigās Podgaje ciemā, ko leģionāri atceras, kā Flederbornu. Vai strops vispār Zedelgemā nonāks? Tādi meli!

To arī es zinu. Bet bieži atkārtoti meli dažam liekas patiesība. Un arī es esmu dusmīgs, ka Krievija šos melus turpina laist pasaulē kā siseņu barus. Es varēju bitei apgalvot, ka Mūzejā viņu lietu aizstāvēs. Un strops Zedelgemā būs. Zedelgemas piemineklis paudīs patiesību par latviešu leģionāriem, un ka nekāda moderna "postpatiesība" šo patiesību neaizstās.

Tai pašā laikā – kāda ir patiesība un kā to pārbaudīt? Vispirms jau Latviešu leģionu dibināja Hitlers ar pavēli 1943. gada 10. februārī. Tikai pēc šī datuma drīkst runāt par leģionu. Leģionāri holokaustā nepiedalījās. Lielākā tiesa bija mobilizēti. Par atteikšanos draudēja sods, par nāves sods. Viņi karoja tikai pret Padomju Savienību, kas Latviju bija okupējusi 1940. gadā un draudēja okupēt atkal. Un neviens latviešu leģionārs leģiona sastāvā nav notiesāts par kara noziegumiem. Tas viss ir zināms un – paties, un par to var uzzināt Mūzejā.

Podgajes/Flederbornas apsūdzība pret leģionāriem ir smaga, bet nepamatota. Noteicēji un augstākie komandieri bija vācu SS komandieri. Podgajē bez viņiem bija gan latvieši, gan holandieši. Latvieši sagūstīja grupu poļu karavīru, bet nodeva viņus vāciešu komandierim. Atbildība par viņu nogalināšana meklējama tur. Nepamatots ir apgalvojums, ka poļu karavīri sadedzināti dzīvi. To visu rūpīgi izpētījuši divi vēstures entuziasti. Edvards Andersss un Jirgens Frics. Andersu no holokausta Latvijā paglāba Liepājas latvieši, par ko viņš sarakstījis grāmatu *Amidst Latvians during the Holocaust*, ko var nopirkt Mūzejā.

Saeima 1998. gada deklarācijā par Latviešu leģionāriem uzdeva valdībai "rūpēties par latviešu karavīru goda un cieņas aizskārumu novēršanu Latvijā un ārzemēs." Man liekas – tas jādara ne tikai valdībai, bet mums visiem, un ne tikai dusmīgajām bitēm. Es ieteicu pagaidīt, kad viņas varēs vākt medu Flandrijas magoņu laukos. Medu – leģionāru un Latvijas brīvībai.

Patiesību par Latviešu leģionu var lasīt Mūzeja mājas lapā

<http://okupacijasmuzejs.lv/lv/latvijas-okupacijas-vesture/nacistiska-okupacija/latviesu-legions-un-16-marts>.

Patiesību par Podgajes slepkavību var lasīt no 127. līdz 147. lappusei šeit:

<https://www.president.lv/storage/items/PDF/Latvijas%20Vesturnieku%20komisijas%200raksti%2027.pdf>

Vēl iespējams ziedot pieminēklīm Zedelgemā. Ziedojumi virs EUR 100 saņems Zedelgemas bites piespraudi bronžā.

ASV. Čeki rakstāmi OMFA (ar norādi "Zedelgemai") un sūtāmi Ilze Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Kanāda. Čeki rakstāmi LRDF (*Latvian Relief and Development Fund*) ar atzīmi "Okupācijas muzejam – Zedelgemai" un sūtāmi: Dagnija Staško, 16 Elterwater Ave, Nepean, ON K2H5J2. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Australija. Čeki rakstāmi un sūtāmi ar norādi "Zedelgemai" muzeja pārstāvei: Ināra Graudiņa, 141 Darley Road, Randwick, NSW 2031.

Lielbritānija. Čeki rakstāmi un ar norādi "Zedelgemai sūtāmi muzeja pārstāvei: Inese A. Smith, 36 Fairmount Drive, Loughborough, LE11 3JR; vai ar mērķa norādi "Latvian Educational Foundation", Catthorpe Manor, Catthorpe, Leicestershire LE17 6DF.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts